

אורי וישעי

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן רבנו יוסף חיים זי"ע

בראשות מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

שבת
וראש חודש

התשפ"ה שנת ה'כ"א לעלון
פרשת מטות-מסעי הפטרה שמעו
נוהגים להוסיף פסוק ראשון ואחרון השמים כסאי
כניסת השבת: 19:23
יציאת השבת: 20:14
לשיטת רבנו תם: 21:07
גיליון מס' 942

לתגובות ניתן לפנות לעורך אלון ארביב ס"ט בדוא"ל: 4136465@gmail.com

כתם פז - ביאורים לפרשה

כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר (לא, כג)
דין טבילת והגעלת כלים נלמד ממלחמת מדין. שואל הרמב"ן מדוע כתבה התורה את הלכות הגעלת כלים דוקא במלחמת מדין, והרי בני ישראל נלחמו קודם לכן במלחמות נגד סיחון ועוג, וגם שם לקחו ישראל את כליהם בשלל?
משיב הרמב"ן: והטעם, כי סיחון ועוג מלכי האמורי הם וארצם מנחלת ישראל היא, והותר להם כל שללם אפילו האיסורים ואמרו רבותינו (חולין יז.) מדין לא היה משללם ולא לקחו את ארצם, רק לנקום נקמתם הרגו אותם ולקחו שללם ולכן נהג האיסור בכליהם.
פירוש אחר מביא הרבי מקוצק זי"ע: במלחמת סיחון ועוג לא נתקלקלה מחשבתם של ישראל, מה שאין כן במלחמת מדין נטמאו מחשבתם של ישראל והחטיאום בהרהורי עבירה. לפיכך, דוקא אז נתחדשו דיני הגעלת כלים.

הכנת העקלטים

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד (לב, א)
שנים וחצי השבטים פונים אל משה ומבקשים נחלה בעבר הירדן המזרחי. יתר השבטים (תשעה וחצי) מקבלים נחלה בעבר הירדן המערבי. לפי זה נשאלת השאלה, מדוע בערי מקלט לרוצחים בשגה ה' מצווה את משה שיהיו ששה ערי מקלט שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען (לה, יד), לעומת שניים וחצי שבטים בעבר הירדן המזרחי ותשעה וחצי שבטים בחלק המערבי, מדוע יש חוסר התאמה שכזה?

על שאלה זו מתרץ הגאון בעל משך חכמה שהיכן שרוב הכסף, שם הבעיה!!! ראובן, גד וחצי שבט מנשה בקשו את נחלתם בעבר הירדן המזרחי, כיוון שהיה להם מקנה רב כלומר היו מאד עשירים, היה להם בקר, צאן ומקנה בכמות עצומה שלא יכלו להשתלט על כמות כזו... וכאשר יש עשירות כזו מתחילים הבעיות: מריבות, מכות, גנבות ואפילו רציחות בשוגג, ולכן צריך הרבה ערי מקלט לפחות כמו רוב השבטים. כהוכחה לכך, נזכר שבאזור הגלעד אחוז הרוצחים היה גבוה משמעותית משאר הערים, כפי שכבר מעיד מאוחר יותר הנביא הושע (ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם למרות שמדובר ברוצחים במזיד, אך כדי להוציא את גזר דינם (ללא עדים) הוצרכו להיות רוצחים בשגה...

בתי הלויים

והיו הערים להם לשבת (לה, ב-ג)
לשם-מה חוזר הכתוב על כך פעמיים? ברם, ערי הלויים הלא שימשו בעת ובעונה אחת גם ערי-מקלט לרוצחים בשוגג, והשם-יתברך הרוצה לראות אך טוב, בישראל אומר איפוא: מי יתן ולא יקרו מקרים כאלה ולא תהיינה הערים הללו מקום המוכן לפורעניות כי אם רק להם לשבת - ללויים בלבד.

העלון יוצא באדיבות הרבה של משפחת גניש הי"ו
להצלחתם ולרפואתם ולחיי משפחתם
אורך ימים ושנות חיים, אכ"ר

עטרת פז - עאמר עורך

נאמר בתחילת פרשתנו איש כי ידור נדר לה' ובמדרש: כי לא ידע האדם את עתו (מה הוא זמן מותו) ולכאורה יקשה לנו, מה עניין פסוק זה לכאן? אמנם מצאנו בגמרא במסכת נדרים (י.) שבשעה שהאדם נודר קרבן, אל יאמר: לה' קרבן כי אם קרבן לה' משום שמא יבטא את השם ולא יסיים את המלה קרבן ויהא חלילה מוציא שם שמים לבטלה. ומבארים המפרשים, כי החשש הוא פן ימות פתאום בטרם יהא סיפק בידו לומר קרבן. זוהי אם כן, הכוונה שבמדרש, שלפיכך אמר הכתוב נדר לה' ולא לה' נדר משום לא ידע האדם את עתו - ויש מקום לחשוש פן ימות באמצע ויהא מוציא שם שמים לבטלה על כן עליו לומר תחילה נדר ואח"כ לה' (נחל קדומים).

הגמרא (כתובות עז:) מספרת, כאשר מלאך המוות בא לקחת את נשמתו של האמורא רבי יהושע בן לוי, אמר לו רבי יהושע בן לוי: רצוני לראות אם כדאי לי למות, הראה לי את מקומי בגן עדן, נעתר לו השטן והלכו לראות. כשהגיעו לג"ע והראה לו השטן את מקומו, קפץ מיד רבי יהושע בן לוי פנימה ונשבע שלא יצא משם. בא השטן לפני הקב"ה ואמר לו: ועכשיו מה יהא על מלאכתי? ענה לו הקב"ה עליו לעשות התרת נדרים. אם אי פעם עשה התרת נדרים-יעשה גם עכשיו, ואם לא-לא יעשה. התברר שמעודו לא עשה התרת נדרים, ונשאר רבי יהושע בן לוי במקומו שבגן-עדן, וחי לעולם.

בספר כלי חמדה כתב רמז נפלא על בפסוק: איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו-שלא יצא מגן עדן, אם לא יחל דברו-אם אף פעם לא עשה התרת נדרים, הרי שככל היוצא מפיו יעשה-הוא יכול להישאר בגן עדן.

מסופר על הגאון בעל הישועות יעקב כשעוד כשהיה נער, יצא שמו כעילוי, וכשהגיע לגיל שתים עשרה שנה, כבר שידכו לו שידוכים. יום אחד בא אליו בוחן למדן חריף ששלחו גביר לתהות על תלמודו. הביאו לפניו את העילוי בן השתים עשרה, וזה הושיט לו ידו לשלום עליכם, והבוחן נכנס עמו בשיחה. נו-פתח ואמר- אדרבה, אמור נא דבר פלפול על שלום עליכם.

תמהו המסובים על שאלה משונה זו, אבל הנער העילוי לא תמה, קימט את מצחו, ואמר: מפני מה נהוג, שראשון המברכים אומר שלום עליכם, והשני משיב עליכם שלום? מפני מה לא יהא גם השני משיב כלשונו של הראשון? אלא מצינו במסכת נדרים, שעל כן יש לומר נדר לה' ולא לה' נדר, שמא ימות ולא יסיפק לסיים את דבריו, ויצא שהוציא שם שמים לבטלה. ואם כן, נשאלת השאלה היאך מותר לומר שלום של עליכם? הלא חז"ל במסכת שבת (י:) אומרים: שלום הוא שמו של הקב"ה, ואם כן, יש כאן אותו חשש שחוששים לגבי לה' נדר?אלא נאמר במסכת ברכות (יז.) שהמקדים שלום לחברו מאריכין לו ימיו ושנותיו ואם כן, שוב אין עוד מקום לחשוש שמא ימות. אבל לא נאמרו דברים אלה אלא לגבי הראשון, לגבי המקדים שלום, ואילו לגבי השני, המשיב שלום עליו לא נאמר שמאריכין לו ימיו ושנותיו והוא חייב להיזהר ולומר דווקא עליכם שלום, כשהמילה שלום באה בסוף...

שבת שלום, תענוך!

נאמר בפרשתנו אך את הזהב ואת הכסף, את הנחושת את הברזל את הבדיל ואת העפרת, כל דבר אשר יבוא באש, תעבירו באש וטהרו אך במי נדה יתחטא, וכל אשר לא יבא באש, תעבירו במים (לא, כא-כג). פסוקים אלו נאמרו לאנשי הצבא במלחמת מדין אשר לקחו שלל כלי מדין, שחייבים הם להסיר את האיסור הנבלע בכלים ממאכלי מדין כל דבר כדרך שימושם. ונוסף לכך וטהרו, ללמדך שתוסיף טהרה אחרת והיא במי נדה יתחטא דהיינו להטבילו במקום הכשר לטבילת אשה נדה. מקוה או מעין (ע"ז עה:). ולמדנו שכלי שנלקח או נקנה מן הגוי צריך להטבילו במקוה קודם השימוש.

א) הקונה מן הגוי כלי סעודה צריך להטבילם, במקוה, או במעין של ארבעים סאה, בין אם הם הכלים ישנים ובין חדשים. אלא שאם היו ישנים שהשתמשו בהם וצריכים הגעלה, לכתחילה יגעילן ואחר כך יטבילן, ובדיעבד כשהטבילן ואחר כך הגעילן רשאי להשתמש בהם. וכלי סעודה הם: צלוחיות יורות וקומקומים וכיוצא בזה. וכן שיפודים ואסכלאות שתשמישם לצליה. והוא הדין לסכינים, כפות, מזלגות, וכלי שתיה וכל כיוצא בזה. ולא כל הכלים חייבים בטבילה אלא דוקא אותם העשויים ממתכת או מזכוכית.

ב) חיוב טבילת כלי מתכות הוא מדאורייתא, ואף על פי שיש אומרים שחיובו אינו אלא מדרבנן, מכל מקום העיקר להלכה כדעת הסוברים שחיוב טבילתם הוא מן התורה. אלא שגם לדעתם האיסור להשתמש בהם ללא טבילה אינו אלא מדרבנן. וישנם כמה סוגי מתכות שצריכים טבילה וחלקם נזכרו בתורה אך את הזהב ואת הכסף, את הנחושת את הברזל, את הבדיל ואת העפרת. והוא הדין לנירוסטה, אלומיניום, פלדה וכדומה.

ג) יש אומרים שחיוב טבילת כלי זכוכית הוא מן התורה, ויש אומרים שחיוב טבילתם מדרבנן. וכן עיקר. וכלי זכוכית כוללים, כלי דורלקס. והוא הדין לכלי קריסטל.

ד) כלים העשויים מחרס אינם טעונים טבילה כלל. ולכן ישראל שקנה מגוי כלי חרס אינו צריך להטבילו. וחרסינה, קרמיקה ושיש בכלל כלי חרס הם. והוא הדין לכלים העשויים מעץ, אבן, ניילון, פלסטיק, נייר וגומי. אלא שהמחמיר להטביל כלי ניילון ופלסטיק תבוא עליו הברכה. לפיכך, דף העשוי מפלסטיק או מעץ שמועד לחיתוך ירקות או ללישת בצק מעיקר הדין אינו צריך טבילה והמחמיר להטבילו תבוא עליו הברכה.

ה) מי שקונה מאכל או משקה המאוכסן בתוך כלי העשוי ממתכת או מזכוכית ואינו משתמש בו ישירות אלא מוציאו לתוך כלי אחר אינו חייב לרוקן המאכל או המשקה ולהטביל הכלי אפילו אם נשאר המאכל בכלי זמן מרובה, כיון ששם ואל תעשה הוא ולא נקרא שימוש בכלי. מכל מקום אם אוכל או שותה מהם ישירות הרי עשאים כלי ונתחייבו בטבילה אף על פי שדעתו להשליכם לאשפה לאחר השימוש, ואם אחר שנתרוקן רוצה להשתמש בכלי שימוש נוסף צריך כעת להטבילו אפילו אם אינו אוכל או שותה ממנו ישירות שהרי עשאו כלי. לפיכך, כלי שנעשה על ידי גוי אסור לאכול או לשתות ממנו ישירות ללא טבילה, אלא צריך להוריק המאכל או המשקה לכלי אחר, וגם באופן זה אינו רשאי להשתמש בו שימוש נוסף שהרי עשאו כלי וצריך להטבילו. מכל מקום מי שמכוון במפורש שאינו קונה את הכלי עצמו אלא רק את התכולה בלבד אין צריך להטבילו אפילו אם אוכל או שותה ממנו ישירות.

ו) כסויי הקדירות וכדומה, חייבים טבילה בברכה. מכל מקום אם מטבילו יחד עם קדרתו יברך על טבילת כלי ולא על טבילת כלים. ודוקא כסויי קדירות שמבשלים בהם אבל כסויי מזון אחרים שאין מבשלים בהם ואינם נוגעים במזון, אינם צריכים טבילה. ואם מטביל כוס עם התחתית שלה המשמשת גם להנחת עוגות וכיו"ב, יברך על טבילת כלים.

ר' יחזקאל אמינוף סוחר הבדים, מתושבי שכונת הבורים בירושלים היה. החל יחזקאל נודד בדרכים ועסק במסחר עם ערביי הארץ, אשר רכשו ממיטב הבדים המזרחיים שנאגרו בחנותו. לאחר אחד המסעות, שב יחזקאל לביתו. את פניו קיבל יעקב בנו חביבו, ויחזקאל העניק לו שקיק ובו תמרים יבשים, אותם רכש ביריחו. יעקב הבן, שהיה כבן שבע שנים, ישב בפנינת הבית ואכל את התמרים שאביו העניק לו.

תחילה לא הסבו בני הבית את ליבם אליו, אך לפתע שמעו אותו משתעל ומתפתל לנשום אויר צח. התברר, כי אחד מגרעיני התמר החליק אל הקנה וסתם את המעבר לאויר הנשימה. נבהלו בני הבית והחלו לטפוח על גבו בחזקה כדי להקל על נשימתו, אך לשווא. הילד החל להכחיל והנשימה כמעט נפסקה ממנו. הטלטולים והתפחות גברו והבעיה נפתרה בחלקה.

הגרעין יצא מדרכי הנשימה וצבעו הטבעי של הילד חזר אליו, אולם מעומק ריאותיו החלו להישמע חירחרורים עזים ונשימתו לוותה בשריקות אימתניות. משמע כי הגרעין חדר אל תוך הריאות. ההורים המודאגים אצו מיד אל רופאת הילדים המפורסמת ד"ר כגן, מנהלת מחלקת ילדים בבית חולים, ולאחר בדיקה קצרה פסקה כי מצבו של הילד קשה. אם לא ננתח אותו בהקדם, עלולה להיווצר דלקת מסוכנת סביב הגרעין שתוביל חלילה לסכנת חיים. היא שיגרה אותם אל מכון הרנטגן, כדי לקבוע את המיקום המדויק של הגרעין ולקביעת הניתוח. הצילום קבע חד משמעית, כי הגרעין חדר אל תוככי הריאה, דבר שיקשה מאוד על עריכת הניתוח במקום כה רחוק מהישג יד.

ההורים היו אחוזי דאגה ואוירת פחד השתררה במשפחה. ר' יחזקאל ואשתו, שהיו אנשים כשרים ויראי שמים, פיזרו ממון רב לצדקה, תרמו שמן לבית הכנסת מוסיף שבבוכרים, שילמו לאברכים שיאמרו פרקי תהילים ליד הכותל המערבי לרפואת הילד יעקב בן רשל, וכל בני השכונה ידעו על המקרה האומלל והשתתפו בצער המשפחה. אחד מדיירי רחוב יואל הסמוך, היה רבי חיים הכהן מחסידי הוסיטין. כששמע רבי חיים את המאורע המעציב, עלה לביתה של משפחת אמינוף והציע לאבי המשפחה לשחר את פניו של האדמו"ר הרה"ק מהוסיטין זי"ע ולבקש ממנו ברכה לישועה ומזור לילדו החולה. חירחרורי נשימתו של הילד, נשמעו היטב בשקט ששרר בביתו של הצדיק. הגבאי ר' יעקב ישראל קלנר, מיהר לרשום את הפתקא הנדרשת וכשענין הצדיק בפתקא, הביט בפני הילד ובקש ממנו להתקרב אליו. הניח הצדיק את ידו על חזהו של הילד, מישש פה ושם והעביר את ידו מהכא להתם. לאחר מכן מישש את גבו של הילד ומיד הרים את עיניו ושאל את הגבאי בתמיחה: מה רצונם של אלו? אין אני חש במציאותו של גרעין כלשהוא, הילד בריא לחלוטין! הגבאי חיך בהקלה, אך ההורים פרצו בבכי וטענו: הרי יש צילומים והרופאים מתקשים לבצע את הניתוח!

אך הגבאי הרגיעם ואמר: השליכו את כל הצילומים לפח, אין לכם צורך ברופאים. אם הרבי אמר שאין גרעין, יכולים אתם לנסוע לביתכם לשלום! תחילה לא הבינו ההורים, אך לפתע שמו לב כי נשימתו של הילד נעשתה רגועה וקלה בהרבה. החליטו איפוא לשוב על עקבותיהם ופנו ישירות אל בית הרפואה של ד"ר כגן. לאחר בדיקה של שניות אחדות, אמרה הרופאה: אין גרעין, ותמחה: כיצד קרה הדבר? כשסיפרו לה ההורים המאוששים על הצדיק מהוסיטין, חייכה הרופאה ואמרה: מה שהוא יכול, גם הרופאים לא יכולים.

כדי לוודא את הנס, ביקשה מהם הרופאה לערוך צילום מחודש, ומובן מאליו שהצילום הוכיח כי הגרעין נעלם בצורה פלאית. (שבת טיש)

לע"נ מרן הגאון רבי מאיר נסים מאזוז בן הרבנית כמסנה צוק"ל
הג"ר דוד שלום צדקה בן הרבנית פהימה זצ"ל
לע"נ ה"ה יהודה ברנס בן אינס ז"ל
לע"נ ה"ה רחמים (רחמיני) גניש בן חותה ז"ל